

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

เมืองนครสวรรค์ เป็นเมืองโบราณที่เริ่มมีมาตั้งแต่ราวพุทธศตวรรษที่ 11 - 16 เป็นเมืองเก่าแก่ ตั้งแต่สมัย “ทวารวดี” ครึ่งถึงสมัย “สุโขทัย” พุทธศตวรรษที่ 19 - 20 เมืองนครสวรรค์ปรากฏชัดใน หลักศิลาจารึกว่า “เมืองพระบาง” ซึ่งเป็นเมืองหน้าด่านตอนใต้ของอาณาจักรสุโขทัย อีกทั้งยังเป็น เมืองที่เคยรู้จักในนามของ นครพิงค์, เมืองซอนตะวัน และเมืองปากน้ำโพ

ปากน้ำโพหรือนครสวรรค์เป็นที่รวมแม่น้ำ 4 สายมาบรรจบกันแล้วรวมตัวกันเป็นแม่น้ำ เจ้าพระยา แม่น้ำทั้ง 4 คือ แม่น้ำปิง กับแม่น้ำวังไหลมาจากทางเหนือมาบรรจบกันที่อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก รวมไหลต่อลงมาที่ปากน้ำโพเรียกว่า “แควกำแพง” (น.ปิง) และแม่น้ำยมกับแม่น้ำน่าน ไหลมาจากทางเหนือ มาบรรจบกันที่ตำบลเกยไชย อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ เรียกว่า “แควใหญ่” (น.น่าน) รวมไหลต่อมาที่ปากน้ำโพ เมื่อรวมกันแล้วเป็นต้นน้ำเจ้าพระยาไหลผ่านหลาย จังหวัดจนถึงทะเลอ่าวไทย ดังนั้นจังหวัดนครสวรรค์จึงเป็นเมืองที่มีความสำคัญเป็นศูนย์กลางการค้า ขยายสินค้า ทั้งทางเมืองเหนือและเมืองใต้จะมาแลกเปลี่ยนซื้อขายกันที่ปากน้ำโพ ตลาดการค้าขายคง จะเกิดจากตลาดน้ำก่อนแล้วจึงเกิดตลาดขึ้นมาในภายหลัง

จังหวัดนครสวรรค์ เป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ต้นแม่น้ำเจ้าพระยา ห่างจากกรุงเทพมหานคร ไปตาม เส้นทางสายเอเชีย เป็นระยะทาง 237 กิโลเมตร

จังหวัดนครสวรรค์มีพื้นที่ประมาณ 9,646 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ลุ่มเหมาะแก่ การเกษตร มีแหล่งน้ำขนาดใหญ่ คือ “บึงบรเพ็ด” อันเป็นแหล่งประมงน้ำจืดที่สำคัญของจังหวัด

แม่น้ำที่สำคัญไหลผ่านจังหวัดนครสวรรค์ได้แก่สายแม่น้ำปิง เป็นที่รวมเอาแม่น้ำปิง และ แม่น้ำวัง ซึ่งไหลมาบรรจบกันที่จังหวัดตาก และไหลผ่านจังหวัดกำแพงเพชร มารวมกับแม่น้ำน่าน (แควใหญ่) ที่ตำบลปากน้ำโพ

สายแม่น้ำน่าน (แควใหญ่) เป็นที่รวมของแม่น้ำยม กับแม่น้ำน่านซึ่งไหลผ่านจังหวัดแพร่ น่าน อุตรดิตถ์ พิชณุโลก และพิจิตร มาบรรจบกันที่ตำบลเกยไชย อำเภอชุมแสง และไหลผ่านมา บรรจบกับแม่น้ำปิงที่ปากน้ำโพ

แม่น้ำเจ้าพระยา เกิดจากแม่น้ำปิงกับแม่น้ำน่าน (แควใหญ่) ไหลมารวมกันที่ตำบลปากน้ำโพ เป็นต้น แม่น้ำเจ้าพระยาไหลจากนครสวรรค์ผ่านจังหวัดต่าง ๆ ในภาคกลางได้แก่ อุทัยธานี ชัยนาท สิงห์บุรี อ่างทอง อยุธยา ปทุมธานี นนทบุรี กรุงเทพมหานคร ไหลออกสู่อ่าวไทยที่จังหวัด สมุทรปราการ ซึ่งมีระยะทางยาวประมาณ 370 กิโลเมตร

ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ ป่าไม้ ในบริเวณภูเขาทางตะวันออกของอำเภอลาดยาว และที่ตำบลเขาชนกัน แร่ธาตุที่สำคัญ เช่น ยิบซั่ม ที่อำเภอหนองมด แร่อื่น ๆ ที่พบไม่มาก เช่น เหล็ก ที่อำเภอพยุหะคีรี เฟลด์สปาร์ ที่อำเภอตากลิ หินอ่อน ที่อำเภอบรรพตพิสัย เป็นต้น

เขตการปกครองในจังหวัดแบ่งเขตการปกครองเป็น 12 อำเภอ และ 1 กิ่งอำเภอ เรียงลำดับจากอำเภอที่มีพื้นที่มากไปหาน้อย ดังนี้ อำเภอลาดยาว อำเภอตากลิ อำเภอบรรพตพิสัย อำเภอไพศาลี อำเภอเมืองนครสวรรค์ อำเภอหนองบัว อำเภอชุมแสง อำเภอตากฟ้า อำเภอพยุหะคีรี อำเภอท่าตะโก อำเภอเก้าเลี้ยว อำเภอโกรกพระ และกิ่งอำเภอแม่วงก์ซึ่งแยกมาจากอำเภอลาดยาว

จากความเป็นจังหวัดที่มีประวัติอันยาวนาน ส่งผลให้เกิดวัฒนธรรมที่หลากหลายในจังหวัดนครสวรรค์อย่างมากมาย โดยเฉพาะวัฒนธรรมดนตรีที่เกิดจากกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในจังหวัดที่มีอย่างหลากหลาย บางกลุ่มยังคงดำรงอยู่ บางกลุ่มปรับเปลี่ยน และบางกลุ่มเริ่มสูญหายไป

จากความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัยที่นำเสนอให้เห็นภาพพื้นที่ทางกายภาพเพื่อเป็นกรอบในการศึกษาทางวัฒนธรรม เห็นว่าการวิจัยเรื่อง พื้นที่วัฒนธรรมดนตรีในจังหวัดนครสวรรค์ นั้นจะก่อให้เกิดคุณูปการจากการสำรวจวัฒนธรรมดนตรี ตลอดจนการวางแผนพื้นที่ทางวัฒนธรรมดนตรีให้เกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่นอย่างมีระบบ และยังประโยชน์ในการศึกษาวัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มชนในเชิงลึกต่อไปได้ในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อสำรวจพื้นที่ทางวัฒนธรรมดนตรีต่าง ๆ ในจังหวัดนครสวรรค์

1.2.2 เพื่อจัดทำแผนที่ทางวัฒนธรรมดนตรีของจังหวัดนครสวรรค์

1.3 ขอบเขตในการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การสำรวจพื้นที่วัฒนธรรมดนตรีในจังหวัดนครสวรรค์ ในครั้งนี้อยู่ภายใต้ขอบเขตการศึกษาดังนี้

1.3.1 ขอบเขตด้านเวลา จะทำการศึกษาในระยะเวลาที่ทำสัญญากับสถาบันผู้สนับสนุนเงินทุนจนครบกำหนดเวลาจำนวน 12 เดือน

1.3.2 ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้ทำการศึกษาในเขตพื้นที่ทางวัฒนธรรมดนตรีของจังหวัดนครสวรรค์ จำนวนเขตปกครอง 12 อำเภอ กับ 1 กิ่งอำเภอ

1.3.3 ขอบเขตด้านประชากร ได้ทำการศึกษาจากกลุ่มศิลปิน ชาวบ้าน นักวิชาการดนตรี และผู้เชี่ยวชาญดนตรี เป็นต้น

1.4 นิยามศัพท์

1.4.1 วัฒนธรรมดนตรี หมายถึง ศิลปะดนตรีต่าง ๆ ที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับศิลปะอื่น ๆ และส่งผลต่อวิถีชีวิตของสังคมวัฒนธรรมในท้องถิ่นของชุมชน

1.4.2 พื้นที่วัฒนธรรมดนตรี ในงานวิจัยนี้หมายถึง อาณาเขตพื้นที่ของการก่อเกิดวัฒนธรรมดนตรีประเภทต่าง ๆ ในสังคมวัฒนธรรมของจังหวัดนครสวรรค์

1.4.3 แผนที่วัฒนธรรมดนตรี หมายถึง ภาพรวมที่นำไปสู่รายละเอียดพื้นฐานของวัฒนธรรมดนตรีในจังหวัดนครสวรรค์

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ทางวัฒนธรรมดนตรีต่าง ๆ ในจังหวัดนครสวรรค์

1.5.2 ได้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับแผนที่ทางวัฒนธรรมดนตรีของจังหวัดนครสวรรค์

1.6 แผนดำเนินงานตลอดโครงการ

กิจกรรม / ขั้นตอนการดำเนินงาน	เดือนกรกฎาคม 2550 ถึงเดือนสิงหาคม 2551 (แบ่งขั้นตอนการทำงาน 4 ขั้นตอน 12 เดือน)											
เดือนที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. ขั้นเตรียมการ	←→											
2. ขั้นเก็บข้อมูลสนาม สัมภาษณ์			←→					←→				
3. ขั้นตรวจสอบข้อมูล และประดิษฐ์สร้างฯ								←→		←→		
4. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลเรียบเรียงเอกสาร										←→		